

LBRIS

We know
books

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național
al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

ISBN: 978-606-49-0921-3

DTP: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

Corneliu Șenchea

Labirintul roman

*Postfață de
Corneliu Șenchea*

roman istoric

E I K O N

București, 2023

Capitolul I

Complice și fugar

Amare zile a cunoscut Cetatea Eternă Roma și străvechiul Latium, în vremea conjurației lui Lucius Sergius Catilina și în cele care au urmat sângeroasei reprimări a acesteia! Ilustru patrician al Republicii, înglodat în datorii, din pricina vieții de risipă și desfrâu pe care o dusese, Catilina își împărțise existența între pasiunea pentru frumoasa matroană Aurelia Orestilla și adevărata vocație a vieții lui... aceea de corupător al tineretului roman. Un răsfățat al banchetelor și al petrecerilor răsunătoare din casa sa și de aiurea, Catilina nu fu încercat de ambiția de a cuceri puterea absolută în Roma și de a întrona o nouă dictatură, după precedentul creat de generalul Lucius Cornelius Sylla, primul dictator pe viață. Aceasta îi fusese străină... până în momentul în care se văzu ruinat și copleșit de datorii și de creditori. Avusese privilegiul de a fi fost unul dintre cei mai devotați optimați (membrii partidei aristocratice) și partizani ai lui Sylla. După înfrângerea popularilor, conduși de generalul Caius Marius și de fiul său, Catilina acumulase o avere considerabilă în urma proscritțiilor care îi loviseră pe populari, susținătorii intereselor plebei. Dar, această avere se irosise la fel de repede cum fusese câștigată. Socotind că

singura scăpare era o lovitură de stat, dizolvarea Senatului și ștergerea datoriilor, Catilina își lărgi cercul susținătorilor și puse la cale două conjurații sub lozinca luptei împotriva oligarhiei senatoriale. În demagogia sa, conspiratorul miza pe sprijinul plebei romane, căreia îi promise împărțirea latifundiilor sau moșiilor confiscate de la nobilii patricieni.

Din nefericire pentru el, Catilina găsi în consulul Marcus Tullius Cicero un adversar pe măsură și în celălalt consul, Caius Antonius Hybrida, unul dintre generalii cei mai mediocri ai Republicii, un aliat nesigur și șovăitor... iar la urmă un trădător al cauzei sale. Cum la Roma, ultimul său complot, care viza lichidarea Senatului și a consulilor în funcție, fu descoperit și demascat public prin discursurile lui Cicero, Catilina își căută scăparea în afara Cetății Eterne. Astfel, în timp ce complicii săi, Lentulus, Cethegus, Statilius, Gabinius și Caeparius, plăteau cu viața la Roma afilierea la cauza lui, Catilina, însoțit de locotenentul său, Titus Manlius, străbătea Peninsula Italică în fruntea unei mici armate. Întâlni forțele senatoriale la Pistoria. Cohortele consulare erau conduse de trădătorul Caius Antonius, dar, cum acesta zăcea, chinuit de podagră, în lectică, greul bătăliei fu dus de *contubernalul* (aghiotan-tul) său, Marcus Petreius.

În sângeroasa bătălie care urmă, Catilina își află, alături de Manlius, o moarte eroică, „aducându-și aminte de neamul său și de vechea sa cinste”, așa cum scrie istoricul acestei conjurații, Caius Sallustius Crispus și așa cum îi va plăcea lui Alexandre Dumas peste ani să adauge că „trăind urât, muri frumos”.

Ceea ce nu știau nici Sallustius, nici Dumas era faptul că, în timp ce partizanii defunctului conjurat erau vânați pe tot cuprinsul Italiei, de către trupele lui Antonius și Petreius, un tânăr curajos și ambițios aflat în armata lui Catilina reuși să scape și să pătrundă în Gallia Cisalpină (aflată la sud de Alpi), provincia consulară care scăpase raidului rebelilor, grație apărării celor trei legiuni conduse de propretorul (guvernatorul) Quintus Mettelus Celer, trimis de Senat în regiunea Picenum.

Sub administrația acestuia, departe de dezlănțuirile furibunde ale patimilor politice, Italia de Nord nu cunoscuse ravagiile războiului civil. Anul 62 î. Chr. (692 a. u. c.) se scurse liniștit mai ales pentru familia bătrânului Catullus, unul dintre cei mai venerabili cetățeni ai Veronei. Fiul său de numai 25 de ani fusese ținut departe de ispitele Cetății Eterne. Dealtfel, tatăl său nu avea motive să se teamă. Spirit blând și visător incurabil, tânărul Gaius Valerius Catullus nu-și ascundea repulsia față de spadă și scut, preferând, în schimb, *stilus*-ul și tăblița acoperită cu ceară – așa-numita *tabula cerata*. Acestea și numai acestea erau armele cu care avea să combată și să-și deschidă drum în societatea aceluia timp.

Într-o zi de primăvară a anului 62 î. Chr. (692 a. u. c.), îl surprinse pe tatăl său în *atrium* (încăperea centrală a oricărei case romane), parcurgând câteva scrisori trimise din Roma de către un prieten de familie. Aflase ultimele amănunte în legătură cu războiul purtat de Senat împotriva lui Catilina și se bucura din suflet, pentru faptul că iureșul acestuia nu răvășise și orașul său. Își manifestă

această stare sau dispoziție tânărului Gaius Valerius... care însă nu i-o împărtăși.

— Catilina ar fi putut schimba ceva, rosti cu convingere tânărul Catullus. Ar fi putut termina odată pentru totdeauna cu plaga venalității care coace de câțiva ani buni... lăsând Roma la cheremul oricărui dușman care are destui bani să o cumpere... așa cum odinioară a „cumpărat-o” regele numid Iugurta.

— Atunci, de ce nu te-ai alăturat lui? îl întrebă surprins tatăl său.

— Nu știu ce preț ar fi pus răposatul patrician pe un biet poet, rosti cu amărăciune în glas Gaius Valerius. Sărmanul avea nevoie mai degrabă de săbieri decât de scribi. Dar viitoarea Romă va fi și un oraș al muzelor... nu doar o cetate a puterii.

— Îți împărtășesc speranța, adăugă oftând bătrânul. Poate că datorită ție și altora ca tine, fiule, Roma noastră va găsi o putere și în poezie... nu doar în spadă.

— Greu de crezut! Republica se sufocă, tată! strigă poetul. Vechile virtuți romane pălesc în fața obiceiurilor barbare, aduse din îndepărtatul Orient, respectul față de familie se năruie. Beția jocurilor de gladiatori, a vinului și a trupului... ne înecă și ne stoarce de vlagă. Cumpătarea ne este din ce în ce mai străină. Venus, Eros și Bacchus domnesc asupra Cetății Eterne, iar Marte și-a dat mâna cu ei pentru a întrona o nouă lume... o nouă rânduială... rânduiala care împletește nefiresc orgia cu cruzimea.

Nici prin gând nu-i trecea tânărului că, în curând, avea să devină (cu sau fără voia lui) un discipol fidel al

zeilor pe care îi înșirase (mai puțin al lui Marte). Poezia profană nu era scrisă pentru a proslăvi vestalele virgine, ci matroanele Romei, nu pentru a cânta castitatea sau virtutea trupească, ci libovul înfocat, nu pentru a răsună în templul Vestei, zeița ocrotitoare a Focului Sacru, ci în casele marilor familii patriciene, al căror oaspete se visa și junele Catullus. Se visa... deși era conștient că acolo se va întâlni cu păcatele pe care le detesta atât de mult... și de surprinzător pentru un tânăr de vârsta lui... mai degrabă ascultător al dictonului *carpe diem*, decât al îndemnurilor la abținere.

Fiindcă trăia într-o lume cu stăpâni și robi, deși avusese norocul să se nască într-o familie nobilă (de stăpâni, prin urmare), nu avea să treacă mult timp până va cunoaște la rândul lui un alt fel de robie... *robia simțurilor*. Iar pentru aceasta... nu trebuia musai să facă un drum la Roma... așa cum se va vedea.

Până atunci, bătrânul Catullus, care îl ascultase fascinat pe fiul său, nu-și putu stăpâni o izbucnire de admirație, profetîndu-i un viitor la care Gaius Valerius nici nu visa:

— Vorbele acestea, fiule, ar fi mai potrivite în Curia unde își ține ședințele Senatul... decât în casa mea. Ar trebui să scrii mai degrabă asemenea discursuri... decât poezii de dragoste. Ilustrul Cicero ar afla un rival de temut în tine... și poate ai avea prilejul să-l răzbuni pe Catilina al tău.

— Încercarea aceasta ar putea fi plătită cu viața, tată. Da... poate că am darul elocvenței. Dar nu am fost înzestrat cu vocația politicii... și cu atât mai puțin... a riscului sau...

a jertfei. Să nu mă înțelegi greșit. La Catilina am prețuit zelul pus în lupta împotriva sărăciei... dar am disprețuit aplecarea sa către depravare. Poate că Roma a pierdut un generos și un idealist... dar virtutea a scăpat de un dușman al ei sigur. Dacă îi deplâng moartea... deplâng mai mult moartea sufletului său... decât a trupului. Ce minuni ar fi putut face acest om... dacă viața lui ar fi fost un model... așa cum i-a fost moartea!

Un tropot de cal sparse liniștea casei bătrânului Catullus. Scaurus, unul dintre sclavii acestuia, ajunsese în *atrium* și îl anunță pe stăpân că un călăreț rănit și istovit solicită adăpost.

— Ar putea fi unul dintre catiliniști! își dădu cu părerea Gaius Valerius.

— Imposibil! Propretorul nostru, Metellus Celer, a blocat cu legiunile sale toate drumurile care duceau prin munți spre noi. Oricine-ar fi... am să-l primesc. Nimeni nu s-a plâns până acum de neospitalitate în casa bătrânului Catullus... fie el rudă, prieten sau străin.

Sclavul înțelese fără alte lămuriri suplimentare care era dorința stăpânului său și dispăru rapid, grăbit să-l introducă pe străinul care cerea găzduire. Bătrânul Catullus se grăbi la rândul său să-l întâmpine în *vestibulum* (holul de primire al casei). Gaius Valerius îl urmă curios pe tatăl său. Scaurus îi aștepta deja, însoțit de un tânăr cam de aceeași vârstă cu fiul stăpânului său, cu părul zburlit, îmbâcsit de praf și năclăit de sânge, și înfășurat într-o mantie militară rească de culoare roșie, sub care se ascundea o armură bogat ornamentată, dar acoperită de asemenea de praf. Straiele

vădeau o persoană aleasă. Străinul respira greu. Întinse mâna spre cei doi Catullus și se prăbuși pe pardoseala încăperii, cerând apă. La un semn al venerabilului stăpân, Scaurus mai chemă câțiva sclavi din personalul casei și împreună îl transportară pe noul venit într-una dintre camerele vilei. Gaius Valerius și tatăl său se grăbiră să-i urmeze, dar fură opriți de un zgomot puternic pricinuit de copite de cai și arme. Nu trecu mult timp și... în incinta casei se arătă o trupă de legionari condusă de un centurion, în care tânărul Catullus îl recunoscu pe Septimius, unul dintre comandanții cohortelor lui Quintus Metellus Celer și dintre oaspeții obișnuiți ai casei tatălui său.

— Iertare, nobile Catullus! începu cu un glas poruncitor tânărul și puternicul ofițer. Am luat urma unui catilinișt care s-a pripășit în ținutul nostru...

— Aici nu-l vei găsi, viteazule centurion, îi tăie scurt vorba bătrânul Catullus. Casa mea, în ciuda ospitalității căreia i s-a dus vestea în Gallia noastră, n-ar adăposti un rebel uneltitor împotriva Republicii.

Centurionul Septimius măsură atent colțurile *atrium*-ului, convins că fugarul își aflase refugiul în casa lui Catullus. Dar se feri să împingă zelul prea departe. Cum ar mai fi putut trece pragul locuinței bătrânului nobil roman, fără a roși, după o cercetare mai atentă a respectabilei case? Se putea oare lipsi de ospețele bogate oferite de bătrânul patrician și de compania curtezanelor care frecventau cu asiduitate căminul acestuia? Venerabilul Catullus, după moartea soției sale, refuzase să-și lege viața de o altă femeie. Asta nu însemna că evita prezența sexului așa-zis slab

și frumos. Cu prima etichetă, oricum, Septimius nu putea fi de acord. În fața acestuia (a sexului opus), centurionul își recunoscuse de mult slăbiciunea. În casa lui Catullus o cunoscuse pe frumoasa Acme, sclava Catullilor, iar Gaius Valerius le fusese mijlocitor. La stăruința fiului său, bătrânul Catullus o eliberase pe fată, dăruindu-i și o casă pe deasupra. Acme rămase totuși în casa foștilor ei stăpâni în calitate de servitoare, remunerată pentru efortul ei. Acum, lui Septimius nu-i mai putea fi rușine să se afișeze cu ea la petrecerile din casa lui Celer.

Adesea, pentru a satisface capriciile și mofturile frumoasei sale, în materie de giuvaeruri, Septimius se îndatorase celor doi Catullus. Iar tânărul Catullus, luând asupra sa aceste datorii, în fața bogatului său tată, le pierdu voit socoteala. Cum nu era un discipol al lui Marte, spera să aibă în soldatul aspru care era Septimius un ocrotitor, în escapadele sale nocturne prin tavernele Veronei. Centurionul Septimius se achită conștiincios de slujba sa. Deși orașul, liniștit cum era, nu-i oferise prea multe ocazii de a-și pune brațul și spada în slujba lui Gaius Valerius. Aici, noaptea, nu întâlneai la tot pasul gladiatori beți dintre rudiarii care își dobândiseră libertatea în arenă, sau *latrones* (tâlhari) puși să dea de furcă autorităților. Verona nu era Roma. În ciuda aparentei austerități provinciale a urbei, Septimius își iubea locul în care se născuse și în care slujea ca soldat.

Slujea de mult timp în acea provincie a Italiei, în timp ce superiorul său, Metellus Celer, era nou în părțile Galliei Cisalpine, mandatat de către Senat. Septimius știa că își

riscă slujba și poate chiar viața, întorcându-se cu mâinile goale. Dar se bizuia pe limbușia lui, sperând că-l va îmbrobodi ușor pe guvernator. Așa că se grăbi să-i liniștească pe bătrânul Catullus și pe fiul său:

— Respectul față de părul vostru alb și prietenia față de fiul vostru îmi poruncește să mă sustrag poruncii propretorului nostru... de a proceda la o percheziție.

Apoi, apropiindu-se de Catullus, îi șopti la ureche:

— Sper să nu uitați riscul pe care mi l-am asumat... făcând scăpat un proscris.

Cu aceste cuvinte, Septimius se răsuci pe călcâie și părăsi casa, urmat de legionarii săi. Gaius Valerius și tatăl său răsuflară ușurați și se grăbiră să afle amănunte în legătură cu identitatea celui căruia îi oferiseră sanctuar. Omul zăcea întins pe un pat, oftând și gemând ușor. Armura sa impenetrabilă primise serioase împunsături de lance și spadă. Trupul fusese ferit în felul acesta de răni, dar nu rămase întru totul nevătămat. Loviturile săpaseră mici gropi în fierul platoșei, iar atleticul corp al tânărului se căpătuisese cu o serie de vânătăi a căror durere fu resimțită din plin atunci când sclavii se apucară să-i scoată zaua aurită. La vederea celor doi Catullus, abia mai avu timp să murmure, înainte de a cădea într-un leșin adânc:

— Marcus Caelius Rufus vă mulțumește, nobili bărbați!

Gaius Valerius și tatăl său tresăriră și schimbară priviri. Rufus era un nume nobil, vestit în întreaga Romă. Sub trăsăturile sculpturale, apolonice ale tânărului cu părul său castaniu, cărlionțat, putea fi ghicit cu ușurință unul dintre